

Illustration: Johanna Hästö 2023

KOLLEGIALA KONSTNÄRSSAMTAL

Samtalsunderlag

Konstfrämjandet Uppland

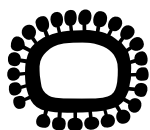
Projektledare:

Johanna Hästö, konstnär

Intendent Konstfrämjandet Uppland:

Eva Björkman, konstnär

Kontakt: uppland@konstframjandet.se **Hemsida:** uppland.konstframjandet.se

**Konstfrämjandet
Uppland**

Samtalsunderlaget har tagits fram i samarbete med Region Uppsala och Folkrorelsernas Konstfrämjande, samt med stöd av Kulturrådet. Konstfrämjandet Uppland stöds även av Uppsala kommun.

Samtalsunderlag

KOLLEGIALA KONSTNÄRSSAMTAL

För att stimulera till fördjupad kollegial feedback för yrkesverksamma konstnärer har Konstfrämjandet Uppland under projektledning av konstnären Johanna Hästö tillsammans med regionala konstnärer utvecklat detta samtalsunderlag. Materialet är utarbetat med yrkesverksamma konstnärer i åtanke men kan användas av vilka som helst som finner det meningsfullt och justera modellen efter behov. Ni som vill använda materialet väljer själva om ni vill ses i varandras ateljéer eller om någon annan plats känns mer relevant.

Samtalsunderlaget följer en bestämd struktur i syfte att bereda rum för ett gemensamt lärande. Tanken är att den konstnär som presenterat något inte ska behöva "försvara" sitt arbete. Därför styr underlagets olika moment hur feedback ska levereras, både för att komma åt viktiga aspekter i det konstnärliga arbetet, och för att synliggöra vad en feedback representerar. I alla mellanmännsliga situationer finns känslor och sociala maktrelationer, som kan påverka hur ett samtal blir. Metoden kan på ett konkret sätt hjälpa deltagarna att förhålla sig till sådana grundförutsättningar.

Underlaget är inspirerat av filosofen Karim Bennamars feedbackmetod som utvecklats vid scenkonstutbildningen Das Arts i Amsterdam och som används på vissa konstnärliga utbildningar i Sverige. Bennamars metod är släppt som open source för vem som helst att använda och utveckla. Vissa moment i vårt samtalsunderlag har hämtats direkt från denna metod, medan andra anpassats till våra specifika förutsättningar. Konstnärerna Sonia Hedstrand och Helena Hildur W. som båda jobbat med denna metod, har konsulterats. Även koreografen Liz Lermann's metod Critical Response Process (CRP) har influerat underlagets utformning.

UPPLÄGG

Rekommenderat antal deltagare: 4-7

Det går sannolikt bra att ha större grupper, men mer tid kan behövas för varje moment om alla ska hinna komma till tals. Om ni är en större grupp, beräkna samtalstiden till ca 3 timmar.

Rekommenderat antal samtal per dag: 1-3

Tidsåtgång:

Varje samtal är tänkt att ta 2 timmar. Vissa moment, exempelvis Begreppsreflektionen, kan med fördel göras längre, medan andra moment får sin koncentration av att tiden är begränsad. Prova er gärna fram!

Roller:

Presenterande konstnär, moderator, samtalsvärd, övriga deltagare.

Presenterande konstnär/konstnärsgrupp

Introducerar övriga deltagare till sitt arbete och delger dem sin intention med samtalet.

Moderator

Fördelar ordet, ser till att alla kommer till tals, sätter sig in i samtalsmomenten i förväg för att kunna introducera dessa under feedback-sessionen, lyssnar aktivt och deltar i samtalet.

Samtalsvärd

Håller koll på tiden, om den används väl och om samtalet handlar om rätt saker, tar enkla anteckningar, lyssnar aktivt och deltar i samtalet.

Övriga deltagare

Lyssnar aktivt och deltar i samtalet.

Inför samtalen:

- Förbered ditt eget samtal (Se instruktion nedan).
- Informera dig i förväg om vilka de övriga medverkande är.
- Läs igenom samtalsunderlaget.
- Kom gärna överens om vem som ska ha vilken roll under vilket samtal.
- Tänk igenom och förbered vilken teknik o.d. som ni behöver för presentationerna.
- Se till att du har med dig anteckningsmaterial.

Instruktioner för dig som ska presentera ditt arbete:

Välj företrädesvis att presentera ett pågående arbete.

Fundera över:

Vad vill du få ut av samtalet? Vad är din intention? Vad önskar du från de som kommer närvara?

Formulera en tydlig intention och gärna någon eller några frågor:

Hur vill du att dina samtalspartners perspektiv ska tillföra något i din pågående eller önskade process? Genom att formulera intentionen kan du ta kommandot över ditt eget samtal och syftet blir tydligare både för dig själv och de du ska prata med. Genom intentionen ger du de andra ett tydligt uppdrag. De får alltså inte mandat att fråga eller kommentera hur som helst, om du inte vill att de ska göra just det förstås. Försök formulera en fråga eller frågor som inte bara bekräftar vart du står utan som på något sätt kan sätta dig och samtalet i rörelse.

Saker att tänka på när du förbereder din presentation:

- Vad är det vi får ta del av? Är det hela verket eller en del av det?
- Är det ett pågående arbete, nystartat, färdigt eller redan visat?
- Är det ett faktiskt verk eller dokumentation av något?
- Vad behöver de andra känna till om verkets kontext för att kunna ta till sig arbetet? Ibland kan det finnas en poäng med att t.ex. berätta var man är uppvuxen, men i andra fall kan sådan information vara irrelevant. Tänk därför efter vad som fyller en funktion för det som du vill få fram i relation till dina frågor och intentioner.

Exempel på möjliga frågor/intentioner:

- Jag väger konstnärliga beslut i ett pågående arbete och vill ha hjälp att bolla kring det.
- Jag vet att jag ska prata med personer som har en viss kunskap eller erfarenhet som jag vill få tillgång till.
- Jag jobbar ofta i samarbeten och vill diskutera frågeställningar som rör det.
- Hur kan jag finna relevanta visnings-sammanhang för det jag jobbar med?
- Hur kan mitt intresse för material samspela med mitt idéarbete?
- Jag har fastnat i min konstnärliga process och vill använda samtalet till att fundera över hur jag kan komma vidare.

Hur ställer man öppna frågor?

I ett av momenten ska deltagarna ställa öppna frågor till konstnären. Det kan vara bra att träna på detta i förväg i gruppen. Nedan finns ett antal frågor som ni kan testa att göra om till frågor som inte bär på ett bestämt råd, en åsikt eller är ledande?

Vad tycker ni? Är dessa frågor öppna eller inte? Vad kan tänkas hända i den person som ska försöka besvara dem? Hur skulle frågorna kunna formuleras om? Har ni egna erfarenheter av att få liknande frågor? Har ni erfarenheter av när frågor formulerats på ett sätt som berikar samtalet istället för att låsa det?

"Har du haft det bra idag?"

"Varför gör du likadana skulpturer hela tiden?"

"Har du tänkt på att du kunde jobba lite mer som hon Eva Björkman?/Har du sett Eva Björkmans grejer? Hon har gjort preciiis det här som du håller på med. "

"Varför är det så mycket kvinnor i din konst? Varför målar du inte män istället?"

SAMTALSUNDERLAG

Fysiska faciliteter: Penna, stort papper eller whiteboard, post-it-lappar. Projektor, högtalare eller annan teknik kan behövas beroende på vad deltagarna ska presentera.

1. Kort presentationsrunda 5 min

Vilka är i rummet och vem ska ha vilken roll i samtalet?

Är det något som övriga deltagare behöver känna till om någon? Här kan man kort ventilera sådant som dagsform, omständigheter som behöver nämnas, osv.

Vilka språk kan de närvarande? Kom gärna överens om huruvida det är okej att gå över till ett annat språk vid behov.

Mobiltelefoner? Ska de vara på ljudlös eller behöver någon ha ljudet på?

Utgå ifrån att samtalet ska ta 2 timmar, men kolla gärna med varandra om det är okej att dra över några minuter om det skulle behövas eller om ni behöver hålla tiden, så vet alla vad som gäller.

Kolla att ni har penna, papper (gärna stort), post-it-lappar och timer.

2. Inledande tystnad 3 min

Var och en samlar ihop sig, andas och landar i kroppen som en förberedelse inför samtalen.

3. Konstnärens intention och förberedda frågor 5 min

Konstnären berättar kort om sin intention med samtalet och delger de andra sina förberedda frågor. Detta skrivs ner så att alla kan se. Gör gärna en prioriteringsordning om det är flera frågor.

Om något är oklart är det bra att lufta det så att alla är på det klara över förväntningarna när man går vidare.

4. Konstnären introducerar de andra till sitt arbete 10 + 10 min

Presentationen sker i två steg:

1. Konstnären berättar generellt om sitt konstnärskap. Detta kan vara bra att göra även om man redan känner till varandras arbete. Det konstnären väljer att visa och berätta ger ett sammanhang till nästa steg. 10 min

2. Konstnären presenterar det arbete hen vill att samtalet ska handla om. Det är bra att företrädesvis visa det faktiska verket, eller en lämplig del av det, men det går såklart även att berätta med ord eller dokumentation om det passar bättre. 10 min

5. Tyst eftertanke + ventilering av omedelbara reaktioner 1 + 5 min

Konstnären lämnar rummet. De som lyssnat begrundar först det som presenterats tyst i 1 min. Sedan har deltagarna möjlighet att ventilera sina första reaktioner med varandra utan att konstnären är i rummet. På det här sättet kan de första lagren av känslor, affekter och reaktioner få finnas men utan att låsa samtalet då konstnären inte behöver ta emot detta och ge omedelbar respons.

Efter 6 min kommer konstnären tillbaka in till rummet.

6. Upprepa Konstnärens frågor och intention 3 min

Deltagarna upprepar konstnärens intention. Är något oklart eller missuppfattat så finns chans att ventilera det här.

7. Bekräftande feedback 5 min

Syftet med detta moment är att lära sig utifrån vad som fungerar istället för att peka ut vad som inte gör det och korrigera. Uppgiften är inte att bedöma det arbete som presenterats utan att tillsammans vara i ett öppet undersökande. Även om jag kan vara uppfylld av en känsla av att något inte fungerar i det jag tagit del av så finns det alltid andra saker som fungerar som går att lyfta fram.

Börja med att säga ”Det som fungerade för mig var...” och fyll på med olika saker. Gör detta som en runda med kort paus mellan varje deltagares påstående så att det går att göra enkla anteckningar emellan.

Det som fungerade för mig var stämningen i rummet.

Det som fungerade för mig var hur färgerna blandades samman.

Det som fungerade för mig var att ljudet band ihop alla bilder.

Det som fungerade för mig var tomheten efteråt.

Det som fungerade för mig var ensamhetskänslan som förmedlades.

Det som fungerade för mig var kompositionen.

Det som fungerade för mig var...

8. Perspektivburen feedback ca 10–15 min

I den här delen synliggör vi från vilken position en feedback kommer. Den som ger feedback kanske gör det som kollega, men om personen exempelvis samtidigt har en personlig koppling till det som visats av konstnären kan det påverka hur en kommentar levereras. Därför finns en poäng med att bena ut från vilka olika perspektiv olika sorters feedback kommer. Perspektivet tillhör alltså den som säger något, men en och samma person kan rymma olika perspektiv. Det är möjligt att anta ett fiktivt perspektiv för att framföra något man tycker vore relevant för samtalet även om perspektivet inte representerar en själv.

Den som ger feedback presenterar det den har att meddela som ett eget behov ”Jag behöver” och på så vis gör personen inte anspråk på att säga ”sanningen” om annat än sitt eget behov. Den som presenterat sitt arbete har inte ansvar för att tillgodose alla behov som kan finnas, men det kan ändå vara meningsfullt att behov och perspektiv som kan finnas synliggörs.

I detta steg säger den som ska ge feedback: **Som x behöver jag y**

Exempel:

Konstnären har visat en film som berör frågor om hundars känsloliv.

De som ger feedback skulle kunna säga:

Som **kollega som också jobbar med film** behöver jag **få veta hur du tänkt kring dramaturgin?**

Som **engagerad i djurrättsfrågor** behöver jag **få veta hur du relaterar den här filmen till en större diskussion om djurvälstånd.**

Som **hundägare** behöver jag **få veta mer om vad du tänker om oss hundägare.**

Som **hundrädd** behöver jag **lite andrum från alla ilska hundar för att orka ta till mig budskapet.**

Som **hund** behöver jag...

Gör så här:

1. Prata gärna kort igenom vad som är syftet så att alla har det med sig när ni börjar eftersom just det här momentet kan upplevas svårt. Det kan vara bra att tänka på det som en övning i att formulera och synliggöra perspektiv och att syftet är övandet, snarare än att lyckas formulera sig perfekt. 2 min
2. En minuts tyst eftertanke. 1 min
3. Börja med att alla tyst för sig själva formulerar olika behov. Skriv gärna. 3 min
4. I fortsatt tystnad ställer sig deltagarna frågan "Vem tillhör det här behovet? I egenskap av vad har jag behovet?" 3 min
5. Gå en runda där var och en får säga "Som x behöver jag y.", med korta pauser mellan varje deltagare, för tid att anteckna. 3 min

OBS! Konstnären ska inte svara eller förklara något i det här momentet.

9. Begreppsreflektion 20 min

Placera det som konstnären visat (t.ex. titeln på det pågående arbetet) i mitten på ett papper i en cirkel. Alla i gruppen skriver olika begrepp som de associerar med det som är i cirkeln på post-it-lappar och ger dessa till konstnären som sedan läser högt vad som står på var och en av lapparna och placerar dem på pappret i relation till cirkeln i mitten. Konstnären väljer vad som ska vara nära, respektive längre bort från mitten, högt, lågt osv. och redogör för hur hen resonerar. Varför ska vilken lapp sitta var?

Ex. "Tempo" är centralt för mitt verk, så den lappen sätter jag mitt i cirkeln. "Kulturkrock" kan jag inte relatera till det här, så den lappen sätter jag i utkanten av pappret.

10. Återkoppling till konstnärens intention och frågor 2 min

Vad var konstnärens intention med samtalet? Möter samtalet upp intentionen? Finns det något viktigt som inte berörts som behöver prioriteras?

11. Öppna frågor/frågor utan åsikt 5 + 10 min

Ex:

Fråga som bär en åsikt: Varför har du använt så grötiga färger?

Öppen fråga: Berätta om hur du har tänkt kring färger?

Gör så här:

1. Inled med att alla under tystnad får formulera öppna frågor innan man kör igång. Uppgiften är att så noga som möjligt formulera frågorna som om de inte var bärare av en åsikt eller ett råd. Det kan vara

svårare än man tror att formulera sig öppet men i försökandet visar vi att vi vänder oss mot varandra. Det räcker långt! Under den här stunden kan konstnären förbereda sina egna frågor inför moment 11. 5 min

2. Deltagarna ställer sina frågor till konstnären. Moderatoren fördelar ordet. Konstnären svarar, men behöver inte "försvara" sina val och beslut, eftersom frågorna ska vara öppna. 10 min

Om ni vill öva på det här momentet så finns övningsfrågor som ni kan använda sist i dokumentet.

12. Konstnärens frågor till övriga deltagare 10 min

Här har konstnären chans att ställa frågor till övriga deltagare. Det kan finnas saker som nämnts i tidigare moment som man vill återknyta till eller saker som behöver förtydligas. Här finns även tillfälle att styra samtalet närmare intentionen. Det är bra om även konstnären formulerar sig öppet i sina frågor.

13. Tid för tyckande 5 min

Deltagarna har här möjlighet att erbjuda konstnären eventuella åsikter. Konstnären har möjlighet att tacka ja eller nej till att höra dessa. Moderatoren fördelar ordet mellan de som har åsikter att delge. Åsikterna bör vara kortfattade. En deltagare som har en åsikt säger: "**Jag har en åsikt. Vill du höra den?**" Konstnären behöver inte svara, men kan om hen vill ge korta svar.

14. Tips och tricks 5 min

Snabba saker som inte kräver diskussion, rörande t.ex. teknik, referenser, osv. Dessa tips och tricks kan med fördel levereras på liknande sätt som åsikterna: "**Jag har en referens som jag tänker på. Vill du höra den?**"

15. Avrundning 3 min

Gå en runda. Hur var samtalet? Var det möjligt att hålla sig till intentionen eller vad gjorde det svårt? Hur funkade det med tiden för de olika momenten?

Sammanfattning av samtalsunderlagets olika moment

- 1. Kort presentationsrunda och förberedelser** 5 min
- 2. Inledande tystnad** 3 min
- 3. Konstnärens intention och förberedda frågor** 5 min
- 4. Konstnären introducerar de andra till sitt arbete** 10 + 10 min
- 5. Tyst eftertanke + ventilering av omedelbara reaktioner** 1+5 min
- 6. Upprepa konstnärens frågor och intention** 3 min
- 7. Bekräftande feedback** 5 min
- 8. Perspektivburen feedback** ca 10–15 min
- 9. Begreppsreflektion** 20 min
- 10. Återkoppling till konstnärens intention och frågor** 2 min
- 11. Öppna frågor/frågor utan åsikt** 5 +10 min
- 12. Konstnärens frågor till övriga deltagare** 10 min
- 13. Tid för tyckande** 5 min
- 14. Tips och tricks** 5 min
- 15. Avrundning** 3 min